

Elena Sala

EMAKUME ETXEGABEEN
BAZTERKETA BISTARATZEN



EMAKUME ETXEGABEAK

“Denbora luzez aritu naiz genero ikus-pegitik gizarte-inklusiorekin lotutako hainbat proiektutan lan egiten. Esperientzia horrek pertsona ugariaren errealitatera gerturatu nau. Azken urteetan goraka egin duen etxerik gabeko emakumeen egoerak kezkatzen nau. Emakume anitz ezagutu dut seme-alabekin eta alternatibarik gabeko etxe kanporatze arriskuan, minimorik minimoenak bermatzen ez zizkien espazio osasungaitzetan bizitzen... Etxebizitzarik ez izateak norbere bizitza proiektua aurrera eramatea eragozten du, eta horrek eragin zuzena du buru osasunean. Emakume horiek gertutik ezagutzeak areagotu zuen nik berez emakume etxegabeekiko neukan interesa, eta nora-bide horretan lanean hasi nintzen”.

“Etxebizitzarik gabe geratzen diren emakumeak ezkutatu egiten dira”

Gizarte hezitzailea, antropologoa eta Bartzelonako ASSIS harrera zentroko Gizarte Arloko kidea da Elena Sala (1983, Bartzelona). ASSIS elkarteak *“Dones amb llar”* (Etxebizitza duten emakumeak) egitasmoa bultzatuko zuela jakin zuenean, igerilekura salto egin zuela dio. Egun egitasmo horren arduraduna da eta etxerik gabeko emakumeak artatzen ditu.

 SAIOA BALEZTENA  JORDI BORRÀS

Etxerik gabeko pertsonen zuzendutako harrera zentroa da ASSIS. Noiz erabaki zenuten genero ikuspegia txertatzea?

2005ean hainbat nerabek, Bartzelonako Sarrià auzoko kutxazain batean, Rosario Endrinal etxegabea erre zuten bizirik. Orduz geroztik, emakume etxegabeen errealitateari arreta gehiago jartzen hasi ginen. Era berean, elkarte duela bost urte egin genuen inkesta baten bitartez, agerian gelditu zen egunerokoan ikusten genuena: etxerik gabe gelditzearen zergatiak eta ondorioek desberdin eragiten dietela emakumeei. Adibidez, kalean egoteko arrazoi ohikoena lanari lotutakoa zen gizon etxegabeen artean, eta emakumeen artean genero indarkeria eta harreman sentimentalen banaketak ziren nagusi. Ez hori bakarrik, bizitokirik gabeko emakumeek gizonek baino adierazle okerragoak zituzten maila gehienetan: osasun fisiko zein mentalean, gizartean, harremanetan, ekonomian...

“Dones amb llar” egitasmoaren bitartez hasi zinen elkarte honetan? Zer da zehazki?

Unean uneko errealitatera egokitzen joan den egitasmoa da. Emakume etxegabeen testuingurua ikusezina zenean jaio zen, isilarazitako errealitate hori ikusarazi eta emakumeentzako baliabideak eta aukerak sortzeko helburuarekin, hain zuzen ere. Egiten dugun lana lerro guttitan laburtzea zaila da, baina funtsean, hiru adar ditu gaur egun: eguneko zentroa, etxebizitzarako baliabideak, eta sensibilizazioaren zerbitzua.

Bartzelonan, etxebizitzarako diru-laguntzak eskatzen dituztenen %70 emakumeak dira. Zer deritzozu?

Argi dago kalean hain begi bistakoa ez den etxegabeen arazoak eragin zuzena duela emakumeengan, forma desberdinetan, eta sarri etxebizitzan bertan ematen da. Bizitoki arriskutsu eta desagokietan, berriz alokatutako logeletan bizi dira asko. Edo kalea ez joateagatik harreman toxikoak mantentzen dituzten emakume anitz dago. Kalera ez dira egun batetik bertara iristen eta guretzat hori ikusaraztea funtsezkoa da. Aukera guztiak erreta, etxebizitzarik gabe geratzen



"KALEAN EZ GERATZEAGATIK EMAKUMEEK BIZITZEN DITUZTEN EGOERAK MUTURREKOAK DIRA ETA BIZIRAUPEN ESTRATEGIA FEMENINOAK PASARTE TRAUMATIKO BILAKATZEN DIRA MAIZ".

diren emakumeak ezkutatu egiten dira aireportuetan, estazioetan edo ospitaleetako sarreretan. Eta kalean lo egitea bertzerik ez dutenean, kamuflatzen dira oharkabeen egoteko, gizonezkoen estetika bereganatuz, adibidez.

Etxegabeen artean %13 emakumezkoak dira. Aldiz, pobrezia tasa altuagoa eta sozialki baztertuak izateko arrisku handiagoa dute gizonezkoek baino.

Orokorrean emakumeak beranduago iristen dira kalera gizonak baino, krisi garaian baliabide pertsonalak mugitzeko gaitasun gehiago dutelako eta prekarietatera hobeki egokitzen direlako; erresistentzia gehiago dugu. Baina kalean ez geratzegatik emakumeek bizitzen dituzten egoerak muturrekoak dira eta biziraupen estrategia femeninoak pasarte traumatiko bilakatzen dira maiz.

Loturarik badago emakume etxegabeen eta indarkeria matxistaren artean?

Noski. Sonia Panaderok emakume etxegabeekin egindako ikerketa batek agerian uzten du %41ak haurtzaroan edo nerabezeroan tratatu txarrak pairatu zitue-

la, eta %31k sexu erasoak. Zentzu berean, Bartzelonako Unibertsitateko ikertzailerek ASSIS eta bertze hainbat elkarterekin elkarlanean egindako *Bartzelonako etxerik gabeko emakumeak* informeak egiaztatzen du elkarriketatutako emakumeen %70ak indarkeria pairatu duela. Gure zentzora datozen emakumeen joera ere berdina da, %67k indarkeria pairatu du etxebizitzan. Eta ziurrenik ezkutatutako indarkeria asko dago. Emakume askok hainbat indarkeria forma normalizatzen dituzte eta ez dute hala identifikatzen. Gauza bera gertatzen da sexu erasoekin. Lotsak eragindako hermetismo handia dago.

Koronabirusak gogor zigortu ditu etxegabeak. ASSIS harrera zentrotik baliabide berriak bideratu dituzue norabide horretan. Zeintzuk?

Impuls (Bultzada) izeneko harrera zentroa ireki dugu, COVID-19aren ondorioz kalean gelditu diren emakumeei zuzenduta, bost emakume bizitzeko iraupen luzeko bi pisu martxan ditugu eta bertze bi gehiago irekiko ditugu aurki. Egitasmoa beharraren ondorioz sortu da. Krisi sanitarioarekin batera gizarte krisia etorri baita. Pandemiaren hasieran emaku-

me gutti gerturatu zitzaizkigun. Gerora hasi ziren etortzen, elikagaiak eskatzeko bakarrik lehendabizi, eta ondoren bizitoki eske. Kalean gelditu ziren eta kotxeetan edo trastelekuetan ari ziren bizitzen. Beren perfila ez zen ohikoa: oso gazteak ziren, edo adinekoak, seme-alabak zituzten...

Bartzelonako Udalak *La Llabor* (Hazia) izeneko inklusio zentroa inauguratu berri du, etxebizitza eta gizarte bazterketa pairatzen duten eta bakarrik dauden emakume adinez nagusientzat. Nola ikusten duzu egitasmoa?

Lan mordoa dugu egiteko zentzu horretan, baina geroz eta garrantzia handiagoa ematen ari zaio emakume etxegabeen errealitateari eta, ondorioz, udal baliabide berriak bideratzen hasi dira, honakoa kasu. Ospatu beharreko albiste da, zalantzarik gabe, baina emakume etxegabeen egoera ahaztuta egon dela kontutan hartuta, ezinbertzekoa da halako egitasmoetatik harago sektore eta alor desberdinen arteko elkarlana, genero ikuspegia barneratuko duten lan metodologiak garatu eta baliabideak hobetzeko. ●